

12-11-2017
15:00

Oude Lutherse Kerk
Spui
Amsterdam

CAMERATA TRAJECTINA in concert...

**Een nieuwe Liedt wy heven aen
Luther en de Nederlanden van de 16de eeuw**

Onder die titel besteedt Camerata Trajectina aandacht aan de lutherse melodieën in de Nederlanden van de 16de eeuw. Daarmee herdenkt het ensemble dat het in 2017 (op 31 oktober) 500 jaar geleden dat Luther zijn 95 stellingen in Wittenberg publiek maakte en daarmee het begin van de reformatie inluidde. Hij zag in de muziek een uitstekend middel om God te loven en de geloofsbeleving te verdiepen. Anders dan later bij Calvin, behielden meerstemmige muziek en orgelspel bij hem een plaats in de eredienst. De liederen die door Luther zelf en door mensen in zijn directe omgeving gemaakt waren, werden ook in het Nederlands vertaald en verspreidden zich door het land, soms via duistere wegen. Er werden ook psalmberijmingen gemaakt op de nieuwe lutherse melodieën, onder andere door Jan Utenhove en Willem van Haecht. Een heel speciale plek neemt het zogenaamde *Woerdische Sangboeck* uit 1589 in. Dit boek werd samengesteld door de uit Oost-Friesland afkomstige en in Woerden werkzame predikant Johannes Ligarius. Het bevat berijmingen van alle psalmen en vertalingen van vrijwel alle lutherse liederen. In Wittenberg zelf werden uitgaven verzorgd van meerstemmige zettingen van lutherse liederen. Saskische componisten als Johann Walter en Georg Rhau stonden daarbij op de voorgrond, maar ook componisten uit katholieke streken (bijv. Ludwig Senfl) en uit Vlaanderen (bijv. Arnoldus de Bruck) leverden hun bijdragen. Deze zettingen waren in de Nederlanden bekend. Het voorwoord dat Luther schreef bij de eerste uitgave van de meerstemmige zettingen van Johann Walter, is zelfs in vertaling overgenomen in het *Woerdische Sangboeck*. Camerata Trajectina combineert deze zettingen met Nederlandse teksten. De titel van het programma is ontleend aan Luthers allereerste lied, dat gaat over de eerste lutherse martelaren: twee Augustijner monniken die in 1523 in Brussel terechtgesteld werden. Ook andere slachtoffers van de inquisitie komen aan bod, zoals de Woerdense hulppastoor Pistorius (Jan de Bakker), die in 1525 in Den Haag op de brandstapel belandde. Hoewel de lutherse beweging zich verre van de politiek hield - dit in tegenstelling tot de calvinistische - zijn er ook enkele geuzenliederen gemaakt op lutherse melodieën. De melodie van Luthers *Vater unser* was ook bij de calvinisten zeer geliefd en werden door de Geuzen van teksten voorzien, waarin de Paus en de Spanjaarden het zwaar moesten ontgelden. Zij maakten ook dankbaar gebruik van het lied "*Een vasten burch es onsse Godt*", dat in een directe vertaling als strijdlid gebruikt kon worden.